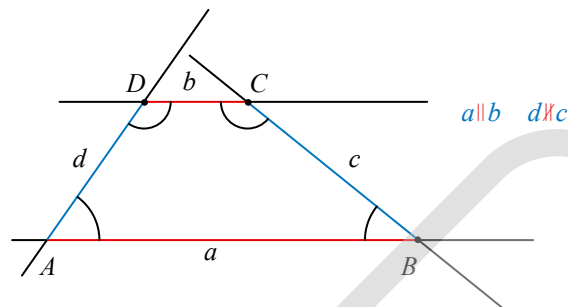

6.5. Трапез

81. 1) Нацртај трапез. 2) Два угла трапеза су 45° и 150° . Колики су остали углови трапеза? (сл. 48).

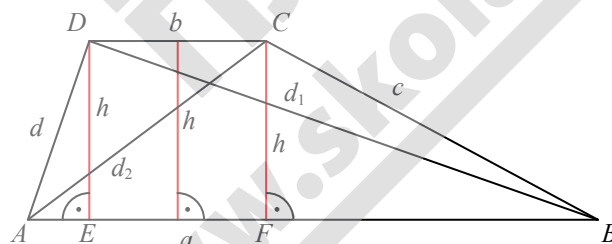
Сл. 48

Решење Дато је $\alpha = 45^\circ$ и $\gamma = 150^\circ$. Тражи се β и δ . Приметили сте да су α и δ суплементни, тј. $\alpha + \delta = 180^\circ$, а такође и $\beta + \gamma = 180^\circ$ (супротни углови). Израчунај непознате углове трапеза.

Трапез је четвороугао који има тачно један пар паралелних страница.

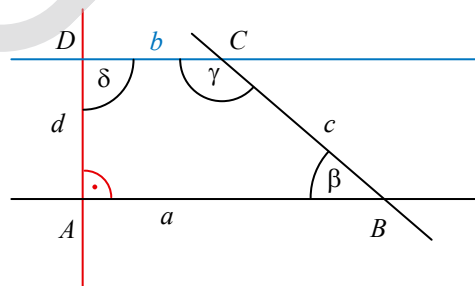
Паралелне странице трапеза a и b су његове **основице**, а оне које нису паралелне зову се **краци** трапеза (c и d).

Дужи AC и BD су **дијагонале**, а растојање основица је **висина трапеза**, у ознаци h (сл. 49).

Сл. 49

3) Ако трапез има један прав угао, онда мора имати још један прав угао (сл. 50). Заиста, $\alpha = 90^\circ$ и $\alpha + \delta = 180^\circ$, па је $\delta = 90^\circ$.

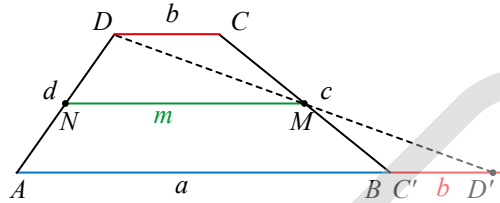

Сл. 50

Такав трапез је **правоугли**. Крак d је једнак висини трапеза, тј. $d = h$.

Решавајући задатке 2) и 3) истакли смо две особине (тврђења) трапеца. Исажи и запиши та тврђења.

Средња линија трапеца је дуж чији су крајеви средишта његових кракова.

Сл. 51

Тврђење 1 Средња линија трапеца ($MN = m$) једнака је половини збира основица a и b , и паралелна је основицама. Краће: $m = \frac{a+b}{2}$; $m \parallel a$ и $m \parallel b$.

Доказ Нека је тачка M центар симетрије. Пресликајмо централном симетријом основицу $DC = b$ (сл. 51). Тачка D се пресликава у D' и C се пресликава у $B(C')$, па је $DC = C'D' = b$. Дуж $MN = m$ је средња линија троугла $AD'D$, па је $m = \frac{a+b}{2}$ и $m \parallel AD'$, тј. $m \parallel a$. Такође, $m \parallel b$. Тиме је доказ завршен.

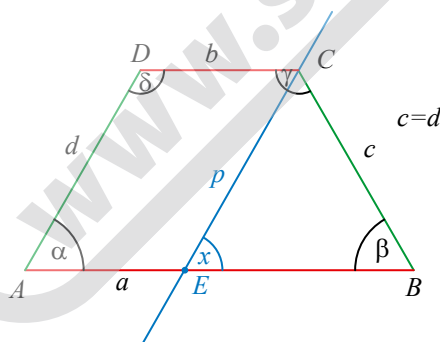
Напомена:

Ако се преслика и основица a централном симетријом (M центар симетрије), добија се паралелограм. И на тај начин се изводи доказ. Уради то самостално.

5) Нацртај траpez и његову средњу линију.

6) Основице трапеца су 8,3 cm и 6,7 cm. Колика је средња линија?

82. Траpez је *једнакокрак* ако су му краци једнаки (сл. 52).

Сл. 52

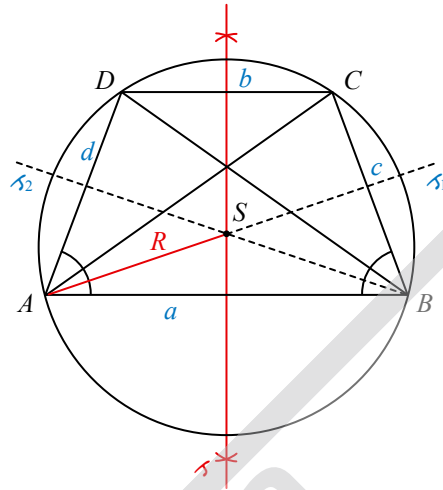
Посебне особине једнакокраког трапеца:

Тврђење 2 Углови на основици једнакокраког трапеца су једнаки ($\alpha = \beta$; $\delta = \gamma$).

Тврђење 3 Дијагонале једнакокраког трапеца су једнаке ($AC = d_1$; $BD = d_2$; $d_1 = d_2$).

Решење Права p садржи теме C и паралелна је са краком d . Права p дели траpez на паралелограм и троугао (сл. 52). Даље, није тешко доказати тврђење 2. Такође, тврђење 3 следи из подударности $\triangle ABD$ и $\triangle ABC$ (сл. 53).

На слици 53 приказан је једнакокраки трапез. Уочи и наброј све његове особине.

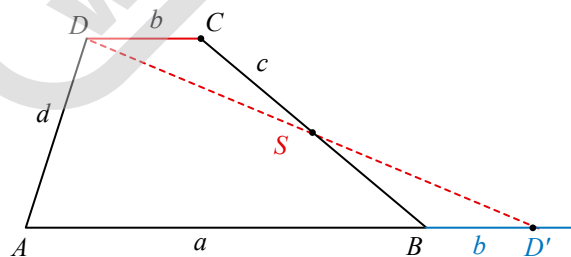

Сл. 53

Тврђење 4 Симетрала основица једнакокраког трапеза је његова оса симетрије.

Тврђење 5 Постоји само једна описана кружница једнакокраког трапеза. Центар те кружнице (S) је пресек осе симетрије и симетрала кракова трапеза.

- 83.** 1) Угао једнакокраког трапеза је 60° . Израчунај остале углове.
 2) Нацртај једнакокраки трапез са тим угловима.
 3) Конструиси описану кружницу једног једнакокраког трапеза.
- 84.*** Дијагонала једнакокраког трапеза нормална је на крак и са већом основицом гради угао 40° . Израчунај углове тог трапеза.
- 85.*** 1) Висина једнакокраког трапеза и крак граде угао 30° . Израчунај остале углове тог трапеза.
 2) Нацртај један такав једнакокраки трапез и опиши му кружницу.
- 86.*** 1) Дат је трапез $ABCD$ (сл. 54). Нека је тачка S средиште крака BC . Ако се тачка D централном симетријом пресликава у D' , докажи да је $DB = CD'$ и $DB \parallel CD'$.
 2) Уради то за једнакокраки трапез $ABCD$ ($c = d$). Шта се запажа?

Сл. 54